

“Ara és demà”. Propostes del Col·legi

Durant aquests últims mesos, la junta del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya (a partir d'ara CDL o el Col·legi) ha celebrat cinc sessions de treball per reflexionar sobre el document Ara és demà. Debat sobre el futur de l'educació a Catalunya que el Consell Escolar de Catalunya (<http://consellescolarc.cat/gencat.cat/ca/araesdema>) amb la intenció de promoure un debat entre tota la comunitat educativa al voltant de cinc ponències elaborades per experts, cinc textos que, reflexionats i reomplerts, podrien ser la base d'un discurs refundacional de l'educació i l'ensenyament per a la Catalunya dels propers anys. Amb les anotacions i propostes que es llegeixen tot seguit, la junta del CDL se suma a aquest gran diàleg i celebra la iniciativa. Les aportacions són breus i repartides en cinc blocs, seguint l'estructura que el mateix Consell Escolar proposa. No cal dir que la ponència que desperta més interès al Col·legi és la dedicada al “Professorat”, justament perquè el CDL és el col·legi professional dels docents, peça fonamental del sistema i engranatge nuclear per al motor de funcionament i de canvi.

Sobre “Els pilars del sistema educatiu”, ponència 1, a càrrec de Lluís Font. Efectivament, el debat pedagògic a Catalunya durant els segles XIX i XX ha estat ric, potent i variat; i ara, en ple segle XXI continua vigent. Potser per les seves densitat i riquesa el text proposat es podria estalviar noms propis concrets o escriure'n molts més, ja que amb la redacció actual, tot i ser proposats com a tall d'exemple, podrien induir a una lectura esbiaixada.

Segurament per la brevetat necessària del text, Font ha triat uns conceptes clau, de ben segur que se n'haurien d'afegir alguns altres si Ara és demà vol esdevenir una base textual sòlida i completa. Finalment, una última reflexió referida a la necessària autonomia dels centres davant les múltiples realitats del país: cada territori, entès el territori en un sentit no estrictament topogràfic, demana el seu model d'escola, un model adequat a les condicions, les necessitats i les expectatives dels seus usuaris.

Pel que fa a “L'arquitectura del sistema educatiu”, ponència 2 a càrrec de Joan Mateo, ha revifat el debat i l'ha portat a l'espai de la discussió. Només per la seva instigació a la dialèctica col·lectiva ja té sentit. Analitzar diferents arquitectures de sistemes educatius exitosos i proposar-ne una de semblant per a Catalunya és un exercici de lògica intel·ligent. Des d'una perspectiva teòrica el model proposat sembla convenient, però per a la seva implantació real caldria analitzar i definir com a mínim quatre qüestions: les tradicions i els models d'on venim, els canvis arquitectònics i urbanístics que demana una proposta com aquesta, el cost econòmic de la seva implantació i la redacció d'una nova legislació educativa. Potser la solució de consens passaria per un obrir un procés obert i flexible d'implantació. I una nota final centrada en els joves d'entre 16 i 18 anys: més enllà o més ençà de si l'ensenyament ha de ser obligatori fins els 16 o fins els 18, el que si cal urgentment és trobar solucions formatives i/o d'inserció laboral per a tota la població situada en aquesta franja d'edat.

La tercera ponència, “El centre educatiu”, a càrrec de Francesc Pedró, concentra el focus de l'acció en tots i cada un dels centres educatius, autèntics cràters d'activitat i de transformació a partir dels equips de professionals promoguts des del lideratge i unes carreres professionals que siguin, alhora, reflex i motiu d'una transformació contínua. Justament un dels elements que pot alimentar aquest canvi són les formacions inicial i permanent; en parlarem tot seguit en l'anotació més llarga sobre la ponència quatre, dedicada als professionals de la docència.

A la ponència 4, “El professorat”, a càrrec de Miquel Martínez, l'autor escriu després d'apuntar tres possibilitats que “convenen professors [i mestres] compromesos amb la millora de l'educació, amb una mirada que va més enllà de l'aula i del centre; professors que

entenen la seva feina com a servidors públics, amb independència de la relació contractual”, és a dir, amb “responsabilitat ètica i social” no diu poca cosa. Ben al contrari, toca el moll de l'os de l'educació i ens recorda els codis deontològics que els col·legis professionals, també el CDL, defensen: persones configurades des de la integritat ètica professional i compromeses amb el servei educatiu que cal donar als infants i als joves. I després ja parlarem dels altres aspectes tècnics, intel·lectuals o procedimentals que els han de conformar.

El Col·legi està totalment d'acord en la importància radical de les formacions inicial i permanent que el sistema educatiu necessita per a cada un dels seus professionals; la inicial per als propers mestres i professors, i la contínua per als actuals i els futurs, perquè el canvi només es produirà des de dins mateix de l'escenari educatiu. Les universitats tenen un paper clau en la formació inicial. Però per la formació permanent, a banda de les universitats, hi ha algunes institucions amb una dilatada experiència. Una d'aquestes institucions és el CDL, que durant més de cent anys s'ha dedicat i es dedica a la formació contínua dels professionals de l'educació des de múltiples perspectives, a través de diferents morfologies d'aprenentatge i sempre a l'avantguarda de les necessitats del sector, del qual, per cert, acull milers de col·legiats.

Si, com hem anotat abans, el Col·legi vetlla per a la professió docent i els seus professionals, aquesta entitat hauria d'estar present en els consells en què s'ideen perfils d'educadors, en què es dissenyen programes de formació (especialment permanent) i en què s'estableixen processos d'acollida i acompanyament en la tasca real de l'ofici. L'experiència acumulada per milers de col·legiats no es pot malbaratar, com no es fa en altres col·legis professionals de renom.

I un últim apunt de caràcter pràctic: l'existència en el mateix CDL d'un grup de centre docents adherits, centres de comprovada excel·lència en la tasca educativa, és un altre potencial de realitat que podria usar-se per al desenvolupament de les pràctiques dels futurs professionals, amb els tutors del centre i els tutors universitaris, és a dir, triangulant centre educatiu, futur docent i universitat.

De la lectura de la cinquena ponència, “L'alumnat”, a càrrec de Neus Sanmartí, se'n desprèn una visió molt oberta dels processos d'aprenentatge segons la qual hi ha moltes maneres d'aprendre i, per tant, moltes maneres d'ensenyar. Encara més, en un mateix centre hi poden conviure diferents metodologies, diferents morfologies. Aquesta idea ens retorna a l'autonomia imprescindible dels centres educatius que, d'acord amb el seu escenari més pròxim, han de ser capaços d'oferir aquestes diferències que justament els donaran personalitat. Potser Sanmartí podria haver fet una breu reflexió sobre la conveniència d'educar els joves en la participació del centre amb l'objectiu que, de més grans, siguin ciutadans compromesos i responsables, és a dir, mirall dels seus mestres i professors com reclama la ponència quatre.

Demà i el CDL: des del 1899 el Col·legi treballa per la millora dels professionals de la docència. Demà ho continuarà fent. Però, perquè això sigui possible, cal que les noves generacions de docents el coneguin i hi concorrin a través de la seva col·legiació, una bona manera de crear sentit de pertinença i de promoure la millora contínua, elements imprescindibles si volem que l'educació del nostre país entengui els nous temps i hi participi activament.

Només des del convenciment profund de tots els individus i de la col·laboració de totes les institucions podem fer possible la utopia d'aquest debat que, una vegada més, celebrem amb unes quantes hores de lectura i de reflexió i aquestes aportacions escrites.

